HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

10 iulie 2014*

„Trimitere preliminară — Achiziții publice — Contracte care nu ating pragul prevăzut de Directiva 2004/18/CE — Articolele 49 TFUE și 56 TFUE — Principiul proporționalității — Condiții de excludere de la o procedură de atribuire — Criterii calitative de selecție referitoare la situația personală a ofertantului — Obligații privind plata contribuțiilor la asigurările sociale — Noțiunea «încălcare gravă» — Diferență între sumele datorate și sumele plătite care depășește 100 de euro și 5 % din sumele datorate”

În cauza C-358/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Italia), prin decizia din 15 martie 2012, primită de Curte la 30 iulie 2012, în procedura

Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici

împotriva

Comune di Milano,

cu participarea:

Pascolo Srl,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul A. Rosas, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a zecea, domnii D. Šváby și C. Vajda (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: doamna A. Impellizzeri, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 iulie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, de N. Seminara, de R. Invernizzi și de M. Falsanisi, avvocati;

— pentru Comune di Milano, de M. Maffey și de S. Pagano, avvocati;

* Limba de procedură: italiana.

— pentru Pascolo Srl, de A. Tornitore, de F. Femiano, de G. Fuzier și de G. Sorrentino, avvocati;

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. Aiello, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul ceh, de M. Smolek, în calitate de agent;

— pentru guvernul polonez, de B. Majczyna și de M. Szpunar, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de A. Tokár și de L. Pignataro-Nolin, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 49 TFUE, 56 TFUE și 101 TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici (denumit în continuare „Libor”), pe de o parte, și Comune di Milano, pe de altă parte, cu privire la decizia acesteia din urmă de a anula atribuirea definitivă în favoarea Libor a unui contract de achiziții publice de lucrări pentru motivul că Libor nu și-a îndeplinit obligațiile privind plata contribuțiilor la asigurările sociale în valoare de 278 de euro.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1177/2009 al Comisiei din 30 noiembrie 2009 (JO L 314, p. 64, denumită în continuare „Directiva 2004/18”), precizează în considerentul (2):

„Atribuirea contractelor încheiate în statele membre în numele statului, al colectivităților teritoriale și al altor organisme de drept public trebuie să respecte principiile prevăzute de tratat, în special principiul liberei circulații a mărfurilor, principiul libertății de stabilire și principiul libertății de a presta servicii, precum și principiile care decurg din acestea, precum egalitatea de tratament, nediscriminarea, recunoașterea reciprocă, proporționalitatea și transparența. Cu toate acestea, în ceea ce privește contractele de achiziții publice care depășesc o anumită valoare, se recomandă elaborarea unor dispoziții de coordonare comunitară a procedurilor interne de atribuire a contractelor fondate pe aceste principii, pentru a le putea garanta efectele și pentru a asigura un mediu concurențial în ceea ce privește achizițiile publice. Prin urmare, aceste dispoziții de coordonare trebuie interpretate în conformitate cu normele și principiile menționate anterior și în conformitate cu celelalte norme prevăzute de tratat.”

4 Articolul 7 din această directivă prevede cuantumul pragurilor începând de la care se aplică normele de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii pe care le prevede directiva. Pentru contractele de achiziții publice de lucrări, articolul 7 litera (c) din directiva menționată stabilește pragul aplicabil la 4 845 000 de euro.

5 Articolul 45 din Directiva 2004/18 privește criteriile calitative de selecție referitoare la situația personală a candidatului sau a ofertantului. Alineatul (2) al acestui articol prevede:

„Poate fi exclus de la participarea la un contract orice operator economic:

[...]

(e) care nu și-a îndeplinit obligațiile privind plata contribuțiilor la asigurările sociale, în conformitate cu dispozițiile legale ale țării în care este stabilit sau ale țării autorității contractante;

(f) care nu și-a îndeplinit obligațiile privind plata impozitelor și taxelor, în conformitate cu dispozițiile legale ale țării în care este stabilit sau ale țării autorității contractante;

[...]

Statele membre precizează, în temeiul dreptului intern și prin respectarea dreptului comunitar, condițiile de aplicare a prezentului alineat."

Dreptul italian

6 Decretul legislativ nr. 163 privind adoptarea Codului privind achizițiile publice de lucrări, de servicii și de bunuri în temeiul Directivelor 2004/17/CE și 2004/18/CE (decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE) din 12 aprilie 2006 (supliment ordinar la GURI nr. 100 din 2 mai 2006), astfel cum a fost modificat prin Decretul-lege nr. 70 din 13 mai 2011 (GURI nr. 110 din 13 mai 2011, p. 1), transformat în lege prin Legea nr. 106 din 12 iulie 2011 (GURI nr. 160 din 12 iulie 2011, p. 1, denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 163/2006"), reglementează în Italia, în ansamblul lor, procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de servicii și de bunuri.

7 Decretul legislativ nr. 163/2006 conține, în partea a II-a, printre normele aplicabile în mod independent de valoarea contractului, articolul 38, care stabilește condițiile generale de participare la procedurile de atribuire a concesiunilor și a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii. Articolul 38 alineatul 1 litera i) din acest decret prevede:

„1. Sunt excluși de la participarea la procedurile de atribuire a concesiunilor și a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii, nu le pot fi subcontractate și nici nu pot încheia contracte referitoare la aceste contracte de achiziții, persoanele:

[...]

i) care au comis încălcări grave, stabilite prin hotărâre definitivă, în ceea ce privește normele aplicabile în materia plății contribuțiilor la asigurările sociale, în conformitate cu legislația italiană sau a statului în care sunt stabiliți."

8 Articolul 38 alineatul 2 din decretul legislativ menționat definește criteriul gravității încălcărilor normelor aplicabile în materia plății contribuțiilor la asigurările sociale. Acesta prevede în esență că, în sensul articolului 38 alineatul 1 litera i) din același decret legislativ, sunt considerate ca fiind grave încălcările care împiedică eliberarea documentului unic care atestă îndeplinirea obligațiilor în materia contribuțiilor la asigurările sociale (documento unico di regolarità contributiva, denumit în continuare „DURC").

9 Încălcările care împiedică eliberarea DURC sunt definite, la rândul lor, de un Decret al Ministerului Muncii și Securității Sociale privind reglementarea documentului unic care atestă îndeplinirea obligațiilor în materia contribuțiilor la asigurările sociale (Decreto del ministero del lavoro e della previdenza sociale – che disciplina il documento unico di regolarità contributiva) din 24 octombrie 2007 (GURI nr. 279 din 30 noiembrie 2007, p. 11). Potrivit articolului 8 alineatul 3 din acest decret ministerial:

„Doar în scopul participării la o procedură de cerere de ofertă, nu împiedică eliberarea certificatului DURC o diferență mică dintre sumele datorate și cele plătite, în raport cu fiecare organism de asigurări sociale și cu fiecare fond pentru construcții. Nu se consideră gravă o diferență mai mică de sau egală cu 5 % între sumele datorate și cele plătite în ceea ce privește fiecare perioadă de plată sau de contribuție sau, în orice caz, o diferență mai mică de 100 de euro, fără a modifica obligația de plată a sumei menționate în termen de treizeci de zile de la eliberarea certificatului DURC.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

10 Prin anunțul de participare publicat la 6 iunie 2011, Comune di Milano a lansat o procedură de cerere de ofertă pentru atribuirea unui contract având ca obiect „lucrări de întreținere și de instalare a unor dispozitive antiefracție în imobile rezidențiale aflate în proprietatea Comune di Milano”, care urma să fie atribuit pe baza criteriului prețului celui mai scăzut, plecând de la o valoare estimată a contractului de 4 784 914,61 euro.

11 Anunțul de participare impunea în mod expres fiecărui ofertant, sub sancțiunea excluderii din procedură, să declare că îndeplinea criteriile generale de participare la procedura de cerere de ofertă prevăzute la articolul 38 din Decretul legislativ nr. 163/2006.

12 Libor a depus o cerere de participare și a declarat, potrivit modului de formulare a articolului 38 alineatul 1 litera i) din acest decret legislativ, că „nu a comis încălcări grave, stabilite prin hotărâre definitivă, în ceea ce privește normele aplicabile în materia plății contribuțiilor către organismele de asigurări sociale, în conformitate cu legislația italiană”.

13 La finalul procedurii, Comune di Milano a atribuit contractul în favoarea Libor și i-a comunicat această decizie prin nota din 28 iulie 2011. Ulterior, Comune di Milano a controlat declarația menționată făcută de ofertantul câștigător. În acest scop, Comune di Milano a obținut de la autoritatea competentă DURC din care reieșea că Libor nu își îndeplinise la zi obligația de plată a contribuțiilor la asigurările sociale la momentul formulării cererii de participare la procedura de cerere de ofertă, omițând să efectueze, în termenele prevăzute, plata contribuțiilor aferente lunii mai 2011 în cuantum de 278 de euro și care corespundeau totalității contribuțiilor datorate pentru această lună. Suma menționată a fost plătită cu întârziere de Libor la 28 iulie 2011.

14 Ținând seama de încălcarea care reieșea din DURC, Comune di Milano a anulat atribuirea definitivă dispusă în favoarea Libor și l-a exclus pe acesta din urmă de la procedură, desemnând ca nou ofertant câștigător societatea Pascolo Srl.

15 Libor a formulat o acțiune împotriva acestei decizii de anulare în fața Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia, invocând în special faptul că articolul 38 alineatul 2 din Decretul legislativ nr. 163/2006 este incompatibil cu dreptul Uniunii.

16 Instanța de trimitere precizează că procedura de cerere de ofertă în cauză nu intră sub incidența Directivei 2004/18, întrucât valoarea contractului în discuție în litigiul principal este inferioară pragului stabilit la articolul 7 litera (c) din această directivă. Instanța de trimitere consideră totuși că procedura de cerere de ofertă respectivă are un interes transfrontalier, astfel încât, potrivit jurisprudenței Curții, normele fundamentale ale Tratatului FUE trebuie respectate. În această privință,

instanța de trimitere are îndoieli privind compatibilitatea articolului 38 alineatul 2 din Decretul legislativ nr. 163/2006 cu principiile proporționalității și egalității de tratament prevăzute de dreptul Uniunii.

17 Potrivit instanței de trimitere, prin introducerea unui criteriu pur legal de „gravitate” a încălcării obligației privind plata contribuțiilor, dispoziția menționată are ca efect privarea autorității contractante de orice marjă de apreciere discreționară la stabilirea îndeplinirii criteriilor de participare referitoare la absența plăților restante ale contribuțiilor la asigurările sociale. O astfel de excludere ar fi compatibilă în sine cu dreptul Uniunii întrucât ar întări tratamentul egal între diferiții operatori economici participanți la o procedură de cerere de ofertă.

18 Cu toate acestea, instanța de trimitere ridică problema compatibilității criteriilor elaborate de legiuitorul național cu principiul proporționalității. Această instanță subliniază că condiția privind respectarea de către o întreprindere a obligațiilor sale privind plata contribuțiilor la asigurările sociale a fost instituită cu scopul de a asigura fiabilitatea, diligența și seriozitatea întreprinderii ofertante, precum și a comportamentului său corect față de propriii salariați. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în ceea ce privește o procedură de atribuire specifică, o încălcare a acestei condiții constituie în mod veritabil un indiciu semnificativ privind lipsa de fiabilitate a unei întreprinderi. Ar fi vorba, astfel, despre un criteriu abstract care nu ține seama de caracteristicile unei proceduri de cerere de ofertă specifice, referitoare la obiectul și la valoarea reală a acesteia din urmă, nici de nivelul cifrei de afaceri și nici de capacitatea economică și financiară a întreprinderii care a săvârșit încălcarea. Pe de altă parte, excluderea unei întreprinderi de la participarea la o procedură de cerere de ofertă ar fi disproporționată în cazurile în care, precum cel din litigiul principal, încălcarea privește o sumă nesemnificativă.

19 Instanța de trimitere are în plus îndoieli privind coerența condițiilor de excludere de la o procedură de atribuire a unui contract pentru neplata contribuțiilor la asigurările sociale cu cele privind neplata în materie fiscală potrivit cărora doar încălcările care privesc o sumă ce depășește 10 000 de euro ar fi calificate ca fiind grave.

20 În aceste condiții, Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Principiul proporționalității, care rezultă din dreptul de stabilire și din principiile nediscriminării și protecției concurenței, prevăzute la articolele 49 [TFUE], 56 [TFUE] și 101 [TFUE], precum și principiul caracterului rezonabil cuprins în principiul proporționalității se opun unei legislații naționale care, atât pentru contractele de achiziții publice cu o valoare mai mare decât pragul de relevanță [al Uniunii Europene], cât și pentru contractele de achiziții publice cu o valoare mai mică decât acesta, consideră ca fiind gravă o încălcare privind plata contribuțiilor la asigurările sociale, constatată în mod definitiv, atunci când cuantumul acesteia depășește pragul de 100 de euro și, în același timp, există o diferență mai mare de 5 % între sumele datorate și cele plătite pentru fiecare perioadă de plată sau de contribuție, [având drept consecință] obligația care rezultă pentru autoritățile contractante de a exclude de la procedura de atribuire ofertantul care se face răspunzător de o astfel de încălcare, fără a ține seama de alte aspecte care demonstrează în mod obiectiv fiabilitatea ofertantului în cauză ca partener contractual?”

Cu privire la întrebarea preliminară

21 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, chiar dacă, astfel cum se menționează în întrebare, reglementarea națională în discuție în litigiul principal se aplică procedurilor de cerere de ofertă a căror valoare se situează atât peste, cât și sub pragurile stabilite pentru contractele de achiziții publice la articolul 7 din Directiva 2004/18, valoarea contractului de achiziții publice în discuție în litigiul principal este mai mică decât cuantumul indicat la acest articol 7 litera (c).

22 În plus, atât din modul de redactare a acestei întrebări, cât și din observațiile formulate de instanța de trimitere, astfel cum au fost rezumate la punctul 18 din prezenta hotărâre, rezultă că această instanță ridică în special problema respectării principiului proporționalității de legislația națională în discuție în litigiul principal.

23 În consecință, prin intermediul întrebării formulate, această instanță solicită, în esență, să se stabilească dacă articolele 49 TFUE, 56 TFUE și 101 TFUE, precum și principiul proporționalității trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care, în ceea ce privește contractele de achiziții publice de lucrări a căror valoare este mai mică decât pragul definit la articolul 7 litera (c) din Directiva 2004/18, impune autorităților contractante obligația de a exclude de la procedura de atribuire a unui astfel de contract un ofertant responsabil de săvârșirea unei încălcări privind plata contribuțiilor la asigurările sociale, în cazul în care diferența dintre sumele datorate și cele plătite are o valoare care depășește în același timp 100 de euro și 5 % din sumele datorate.

24 Este necesar să se amintească de la bun început că aplicarea acestei directive în cazul unui contract de achiziții publice este supusă condiției ca valoarea estimată a acestuia să atingă pragul relevant prevăzut la articolul 7 din directiva menționată. În caz contrar, normele fundamentale și principiile generale ale tratatului sunt aplicabile cu condiția ca respectivul contract să prezinte un interes transfrontalier cert, ținând seama în special de importanța și de locul executării sale (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce și alții, C-159/11, EU:C:2012:817, punctul 23 și jurisprudența citată). Revine instanței de trimitere sarcina să aprecieze existența unui astfel de interes (a se vedea în acest sens Hotărârea Belgacom, C-221/12, EU:C:2013:736, punctul 30 și jurisprudența citată).

25 În plus, deși contractul de achiziții publice de lucrări în discuție în litigiul principal nu atinge pragul definit la articolul 7 litera (c) din aceeași directivă, trebuie să se constate, în măsura în care instanța de trimitere consideră că acest contract prezintă un interes transfrontalier cert, că normele fundamentale și principiile generale menționate se aplică în litigiul principal.

26 În ceea ce privește dispozițiile tratatului la care face referire instanța de trimitere, o situație de excludere de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice precum cea în discuție în litigiul principal nu constituie un acord între întreprinderi, o decizie a asocierilor de întreprinderi sau o practică concertată în sensul articolului 101 TFUE. Nu este, așadar, necesară examinarea unei dispoziții naționale precum cea în discuție în litigiul principal din perspectiva acestui articol.

27 În schimb, astfel cum reiese din considerentul (2) al Directivei 2004/18, printre principiile prevăzute de tratat care trebuie respectate la atribuirea contractelor de achiziții publice figurează printre altele principiile libertății de stabilire și liberei prestări a serviciilor, precum și principiul proporționalității.

28 În ceea ce privește articolele 49 TFUE și 56 TFUE, dintr-o jurisprudență constantă a Curții rezultă că aceste articole se opun oricărei măsuri naționale care, chiar dacă este aplicabilă în mod nediscriminatoriu din punctul de vedere al naționalității, este de natură să interzică, să împiedice sau să facă mai puțin atractivă exercitarea de către resortisanții Uniunii Europene a libertății de stabilire și a liberei prestări a serviciilor garantate de dispozițiile menționate ale tratatului (a se vedea în special Hotărârea Serrantoni și Consorzio stabile edili, C-376/08, EU:C:2009:808, punctul 41).

29 În ceea ce privește contractele de achiziții publice, este în interesul Uniunii în materia libertății de stabilire și a liberei prestări a serviciilor ca deschiderea unei proceduri de cerere de ofertă spre concurență să fie cât mai largă posibil (a se vedea în acest sens Hotărârea CoNISMa, C-305/08, EU:C:2009:807, punctul 37). Or, aplicarea unei dispoziții care exclude de la participarea la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări persoanele care au comis încălcări grave ale normelor naționale aplicabile în materia plății contribuțiilor la asigurările sociale, precum cea prevăzută la articolul 38 alineatul 1 litera i) din Decretul legislativ nr. 163/2006, poate să împiedice participarea cât mai largă posibil a ofertanților la procedurile de cerere de ofertă.

30 O astfel de dispoziție națională susceptibilă să împiedice participarea ofertanților la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice care prezintă un interes transfrontalier cert constituie o restricție în sensul articolelor 49 TFUE și 56 TFUE.

31 Cu toate acestea, o astfel de restricție poate fi justificată în măsura în care urmărește un obiectiv legitim de interes general și în măsura în care respectă principiul proporționalității, adică este de natură să garanteze realizarea acestui obiectiv și nu depășește ceea ce este necesar pentru a-l atinge (a se vedea în acest sens Hotărârea Serrantoni și Consorzio stabile edili, EU:C:2009:808, punctul 44).

32 În această privință, mai întâi, din decizia de trimitere reiese că obiectivul urmărit prin cauza de excludere de la procedura de atribuire a contractelor de achiziții publice definită la articolul 38 alineatul 1 litera i) din Decretul legislativ nr. 163/2006 este asigurarea fiabilității, a diligenței și a seriozității ofertantului, precum și a comportamentului corect al acestuia față de salariații săi. Este necesar să se considere că faptul de a garanta că un ofertant deține astfel de calități constituie un obiectiv legitim de interes general.

33 În continuare, trebuie constatat că o cauză de excludere precum cea prevăzută la articolul 38 alineatul 1 litera i) din Decretul legislativ nr. 163/2006 este de natură să garanteze realizarea obiectivului urmărit, întrucât neplata contribuțiilor la asigurările sociale de către un operator economic oferă un indiciu privind lipsa fiabilității, a diligenței și a seriozității acestuia din urmă în ceea ce privește respectarea obligațiilor sale legale și sociale.

34 În sfârșit, în ceea ce privește necesitatea unei asemenea măsuri, este necesar să se arate, în primul rând, că definirea, în reglementarea națională, a unui prag precis de excludere de la participarea la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice, și anume o diferență între sumele datorate cu titlu de contribuții la asigurările sociale și cele plătite având o valoare care depășește în același timp 100 de euro și 5 % din sumele datorate, garantează nu numai tratamentul egal al ofertanților, ci și securitatea juridică, principiu a cărui respectare constituie o condiție a proporționalității unei măsuri restrictive (a se vedea în acest sens Hotărârea Itelcar, C-282/12, EU:C:2013:629, punctul 44).

35 În al doilea rând, referitor la nivel pragului de excludere menționat, astfel cum este definit de reglementarea națională, trebuie amintit că, în ceea ce privește contractele de achiziții publice care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2004/18, articolul 45 alineatul (2) din aceasta lasă aplicarea cazurilor de excludere pe care le menționează la aprecierea statelor membre, astfel cum rezultă din expresia „[p]oate fi exclus de la participarea la un contract”, care figurează la începutul dispoziției menționate și face trimitere în mod expres, printre altele, la literele (e) și (f) ale acesteia, la dispozițiile legale naționale [a se vedea, în ceea ce privește articolul 29 din Directiva 92/50/CEE a Consiliului din 18 iunie 1992 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de servicii (JO L 209, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 2, p. 50), Hotărârea La Cascina și alții, C-226/04 și C-228/04, EU:C:2006:94, punctul 21]. În plus, în temeiul celui de al doilea paragraf al articolului 45 alineatul (2) menționat, statele membre trebuie să precizeze condițiile de aplicare a acestui din urmă alineat în temeiul dreptului intern și cu respectarea dreptului Uniunii.

36 În consecință, articolul 45 alineatul (2) din Directiva 2004/18 nu are în vedere o uniformizare la nivelul Uniunii a aplicării cauzelor de excludere pe care le prevede, întrucât statele membre au posibilitatea de a nu aplica deloc aceste cauze de excludere sau de a le integra în legislația națională cu un grad de rigurozitate care ar putea varia de la caz la caz, în funcție de considerente de natură juridică, economică sau socială care prevalează la nivel național. În acest cadru, statele membre au posibilitatea să facă mai permisive sau mai flexibile criteriile stabilite la această dispoziție (a se vedea, în ceea ce privește articolul 29 din Directiva 92/50, Hotărârea La Cascina și alții, EU:C:2006:94, punctul 23).

37 Or, articolul 45 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2004/18 permite statelor membre să excludă de la participarea la un contract de achiziții publice orice operator economic care nu și-a îndeplinit obligațiile privind plata contribuțiilor la asigurările sociale, fără să prevadă vreun cuantum minim al

plăților restante în ceea ce privește contribuțiile. În aceste condiții, faptul de a prevedea un astfel de cuantum minim în dreptul național constituie o flexibilizare a criteriului de excludere menționat la această dispoziție și nu se poate, așadar, considera că depășește ceea ce este necesar. Acest lucru este *a fortiori* valabil în ceea ce privește contractele de achiziții publice care nu ating pragul definit la articolul 7 litera (c) din directiva menționată și, în consecință, nu sunt supuse procedurilor specifice și riguroase prevăzute de aceasta.

38 Pe de altă parte, faptul că pragul de excludere prevăzut de dreptul național pentru neplata impozitelor și a taxelor este, astfel cum arată instanța de trimitere, considerabil mai ridicat decât pragul privind plățile contribuțiilor la asigurările sociale nu afectează în sine caracterul proporțional al acestuia din urmă. Astfel, după cum rezultă din cuprinsul punctului 36 din prezenta hotărâre, statele membre au libertatea de a integra cauzele de excludere prevăzute printre altele la articolul 45 alineatul (2) literele (e) și (f) din directiva menționată în reglementarea națională cu un grad de rigurozitate care ar putea varia de la caz la caz, în funcție de considerente de natură juridică, economică sau socială care prevalează la nivel național.

39 În plus, o astfel de situație se diferențiază de cea care a determinat pronunțarea Hotărârii Hartlauer (C-169/07, EU:C:2009:141), în care Curtea a statuat că reglementarea națională în discuție nu putea garanta realizarea obiectivelor urmărite întrucât nu le urmărea în mod coerent și sistematic. Spre deosebire de reglementarea examinată în această ultimă hotărâre, măsura care face obiectul prezentei cauze principale se întemeiază, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 34 din prezenta hotărâre, pe criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute în mod anticipat (a se vedea în acest sens Hotărârea Hartlauer, EU:C:2009:141, punctul 64).

40 Rezultă de aici că nu se poate considera că o măsură națională precum cea în discuție în litigiul principal depășește ceea ce este necesar în vederea atingerii obiectivului urmărit.

41 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară adresată că articolele 49 TFUE și 56 TFUE, precum și principiul proporționalității trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale care, în ceea ce privește contractele de achiziții publice de lucrări a căror valoare este mai mică decât pragul definit la articolul 7 litera (c) din Directiva 2004/18, impune autorităților contractante obligația de a exclude de la procedura de atribuire a unui astfel de contract un ofertant responsabil de săvârșirea unei încălcări privind plata contribuțiilor la asigurările sociale, în cazul în care diferența dintre sumele datorate și cele plătite are o valoare care depășește în același timp 100 de euro și 5 % din sumele datorate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

42 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

Articolele 49 TFUE și 56 TFUE, precum și principiul proporționalității trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale care, în ceea ce privește contractele de achiziții publice de lucrări a căror valoare este mai mică decât pragul definit la articolul 7 litera (c) din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1177/2009 al Comisiei din 30 noiembrie 2009, impune autorităților contractante obligația de a exclude de la procedura de atribuire a unui astfel de contract un ofertant responsabil de săvârșirea unei

încălcări privind plata contribuțiilor la asigurările sociale, în cazul în care diferența dintre sumele datorate și cele plătite are o valoare care depășește în același timp 100 de euro și 5 % din sumele datorate.

Semnături